

POSTANOWIENIE

4 września 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Tomasz Szanciło

na posiedzeniu niejawnym 4 września 2023 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa Skarbu Państwa – Nadleśniczego Nadleśnictwa Ruszów -
Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe
przeciwko T. spółce akcyjnej w K.
o zapłatę,
na skutek skargi kasacyjnej T. spółki akcyjnej w K.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie
z 21 września 2022 r., I ACa 432/22,

1. **odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
2. **zasądza od T. spółki akcyjnej w K. na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 2.700 zł (dwa tysiące siedemset złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego – wraz odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia następnego po upływie tygodnia od dnia doręczenia postanowienia pozwanemu do dnia zapłaty.**

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną pozwanego T. S.A. w K. od wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 21 września 2022 r. Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub

wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W judykaturze już wielokrotnie wypowiedziano się na temat charakteru skargi kasacyjnej (zob. np. postanowienia SN: z 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18; z 15 kwietnia 2021 r., I CSK 43/21; z 25 sierpnia 2021 r., II CSK 216/21). Wskazano m.in., że skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej.

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przysądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony – co należy podkreślić – wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. Przesłanki te nie zostały jednak spełnione.

W tym kontekście Sąd Najwyższy wskazuje, że skarga kasacyjna stanowi nadzwyczajny środek zaskarżenia. Jego rozpoznanie nie ma charakteru postępowania w ramach trzeciej instancji. Służy realizacji konstytucyjnych i ustawowych zadań Sądu Najwyższego, wśród których pozostają przede wszystkim nadzór nad działalnością sądów powszechnych i wojskowych w zakresie orzekania (art. 183 ust. 1 Konstytucji RP). Zgodnie z art. 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (tekst jedn. Dz.U. z 2023 r. poz. 1093 ze zm.) jego

obowiązki obejmują zapewnienie jednolitości orzecznictwa i rozstrzyganie zagadnień prawnych. Tym właśnie celom wypada podporządkować także rozstrzyganie skarg kasacyjnych.

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, którego rozstrzygnięcie może przyczynić się do rozwoju prawa. Odwołanie się do tej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wymaga – jak wynika z orzecznictwa Sądu Najwyższego – sformułowania tego zagadnienia z przytoczeniem wiążących się z nim konkretnych przepisów prawnych oraz przedstawienia argumentów świadczących o rozbieżnych ocenach prawnych (zob. np. postanowienia SN z: 7 czerwca 2005 r., V CSK 3/05; z 25 maja 2021 r., II CSK 96/21). Ponadto, w judykaturze Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, że wskazanie przyczyny określonej w powołanym przepisie nakłada na skarżącego obowiązek przedstawienia zagadnienia o charakterze abstrakcyjnym wraz z argumentami prowadzącymi do rozbieżnych ocen prawnych, wykazania, że nie zostało ono rozstrzygnięte w dotychczasowym orzecznictwie, a wyjaśnienie go ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy, ale także innych podobnych spraw, przyczyniając się do rozwoju prawa. Nie może mieć charakteru kazuistycznego i służyć uzyskaniu przez skarżącego odpowiedzi odnośnie do kwalifikacji prawnej szczegółowych elementów podstawy faktycznej zaskarżonego orzeczenia (zob. m.in. postanowienia SN: z 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151; z 30 kwietnia 2015 r., V CSK 598/14; z 15 kwietnia 2021 r., I CSK 720/20). Występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego w zasadzie powinno spełniać wymagania stawiane zapytaniu przedstawianego przez sąd drugiej instancji w razie powstania poważnych wątpliwości (art. 390 § 1 k.p.c.), których nie można rozwiązać za pomocą powszechnie przyjętych reguł wykładni prawa (zob. np. postanowienia SN: z 24 października 2012 r., I PK 129/12; z 8 maja 2015 r., III CZP 16/15, Biul. SN 2015, nr 5). Zagadnienie to nie może być przy tym pozorne, czyli m.in. nie może stanowić próby obejścia dokonanych przez sądy ustaleń faktycznych i oceny dowodów (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.).

Występowania istotnego zagadnienia prawnego skarżący upatrywał w konieczności udzielenia odpowiedzi na pytanie: „Czy początek biegu terminu przedawnienia określony w art. 118 k.c. następuje zgodnie z datą wymagalności faktury pierwotnej dokumentującej rzeczywiste zdarzenie gospodarcze, jakie stanowiło korzystanie z nieruchomości powoda w roku, czy też początek tego biegu można wiązać z datą wymagalności faktury korygującej wystawionej w 2019 r.?”.

Zagadnienie prawne sformułowane przez pozwanego nie spełnia wyżej sprecyzowanych w judykaturze Sądu Najwyższego wymagań. We wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania nie przeprowadzono szczegółowej analizy orzecznictwa i poglądów doktryny w zakresie objętym zagadnieniem prawnym. Argumentacja skarżącego nie wykazuje, że w sprawie ujawniło się zagadnienie wykładnicze o problemowym czy precedensowym charakterze, którego wyjaśnienie wymagałoby zaangażowania Sądu Najwyższego i sprzyjało rozwojowi prawa. Przede wszystkim jednak sformułowane przez skarżącego zagadnienia nie ma charakteru abstrakcyjnego, syntetycznego i uniwersalnego, lecz jest osadzone w okolicznościach konkretnej sprawy i jest pytaniem w tej właśnie sprawie.

Pojęcie „wymagalność roszczenia” nie zostało zdefiniowane w ustawie i wzbudza spory w orzecznictwie i nauce, w szczególności w odniesieniu do rozróżnienia terminu wymagalności oraz terminu spełnienia świadczenia. Z nadejściem terminu wymagalności wierzyciel uzyskuje prawną możliwość żądania od dłużnika spełnienia świadczenia zgodnie z treścią łączącego strony stosunku zobowiązaniowego, a dłużnik jest obowiązany temu żądaniu zadośćuczynić. Termin spełnienia świadczenia natomiast wyznacza granicę czasową, do której najpóźniej świadczenie powinno być spełnione pod rygorem negatywnych dla zobowiązanego konsekwencji. Powstanie stanu wymagalności nadaje wierzytelności nową kwalifikację, polegającą przede wszystkim na jej uaktywnieniu w stosunku do dłużnika; wymagalność powoduje także inne skutki prawne, w tym właśnie rozpoczęcie biegu terminu przedawnienia roszczenia. Roszczenie może stać się wymagalne w dniu oznaczonym przez ustawę lub czynność prawną albo w dniu wynikającym z właściwości zobowiązania, w tym również niezwłocznie po jego powstaniu. Początku wymagalności nie da się ująć w jedną regułę, obowiązującą dla wszystkich stosunków prawnych, zależy on

bowiem od charakteru zobowiązań i ich właściwości (zob. np. wyroki SN: z 12 lutego 1991 r., III CRN 500/90, OSNC 1992, nr 7-8, poz. 137; z 14 września 2022 r., II CSKP 542/22).

Zagadnienie prawne zaprezentowane przez skarżącego sprowadzało się do określenia, czy termin wymagalności roszczenia powinien wynikać z faktury podstawowej czy korygującej. W podobnym, choć nietożsamym kontekście, wypowiedział się już Sąd Najwyższy, który wskazał, że jeżeli skutek odroczenia terminu spełnienia świadczenia, roszczenie przestało być wymagalne, jego przedawnienie rozpoczyna ponownie bieg dopiero z upływem nowego terminu (uchwała SN z 11 września 2020 r., III CZP 88/19, OSNC 2021, nr 3, poz. 18).

W niniejszej sprawie doszło do sytuacji, w której została wystawiona faktura korygująca, która wprowadziła pewne zmiany w fakturze pierwotnej. Zmianie uległa tylko kwota, ale nie termin wymagalności roszczenia co do dodatkowej kwoty. Skarżący w ogóle pomija art. 120 § 1 zd. 2 k.c., zgodnie z którym jeżeli wymagalność roszczenia zależy od podjęcia określonej czynności przez uprawnionego, bieg terminu rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenie stałoby się wymagalne, gdyby uprawniony podjął czynność w najwcześniejszym możliwym terminie. W stanie faktycznym sprawy, którym Sąd Najwyższy jest związany (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.), nie jest możliwe, aby bieg przedawnienia miał zacząć się od terminu wyrażonego w fakturze pierwotnej, gdyż faktura korygująca, pomimo że jest ściśle związana z poprzednią fakturą, to niewątpliwie obrazuje powstanie dodatkowego roszczenia, wynikającego ze stosunku zobowiązaniowego łączącego strony, mającego oparcie w treści umowy łączącej strony (w związku z decyzją organu).

Powołanie się na przesłankę przedsądu przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga zaś wskazania przepisu prawa, którego wykładnia budzi wątpliwości, określenia zakresu koniecznej wykładni, wykazania, że wątpliwości interpretacyjne mają poważny charakter i wymagają zajęcia stanowiska przez Sąd Najwyższy, a jeżeli podstawą wniosku w tym zakresie jest twierdzenie o występujących w orzecznictwie sądowym rozbieżnościach wynikających z dokonywania przez sądy różnej wykładni przepisu, konieczne jest wskazanie rozbieżnych orzeczeń,

dokonanie ich analizy i wykazanie, że rozbieżność wynika z różnej wykładni przepisu (zob. np. postanowienia SN: z 15 października 2002 r., II CZ 102/02; z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07; z 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08; z 24 lutego 2012 r., II PK 274/11; z 15 kwietnia 2021 r., IV CSK 617/20). Nie może stanowić przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania jedynie przekonanie skarżącej strony o „istotności” czy „ważności” problemu, który pojawia się na tle konkretnego rozstrzygnięcia w postępowaniu przed sądem drugiej instancji ani nie może sprowadzać się jedynie do polemiki ze stanowiskiem co do wykładni prawa przyjętym przez ten sąd.

Tych wymagań nie spełniał wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Skarżący nie wyodrębnił przepisów prawnych, których wykładni się domaga. Nie wskazał bowiem on wprost, które przepisy – w jego ocenie – budzą wątpliwości. Tymczasem nie jest rolą Sądu Najwyższego domniemywanie na podstawie całokształtu skargi kasacyjnej o jakie przepisy może chodzić skarżącemu. Brak spełnienia fundamentalnych wymagań w zakresie przesłanki potrzeby wykładni przepisów prawa uniemożliwił Sądowi Najwyższemu zbadanie, czy w istocie jakieś przepisy nie zostały w sposób wystarczający poddane wykładni.

Skarżący podniósł także, że przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej jest sytuacja, w której ww. naruszenia spowodowały wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (postanowienie SN z 8 października 2015 r., IV CSK189/15). Niemniej jednak skarżący nie wskazał przesłanki oczywistej zasadności skargi jako wyodrębnionej jednostki uzasadniającej przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Samo zaś pozbawione uzasadnienia stwierdzenie nie stanowi wystarczającej podstawy do odniesienia się przez Sąd Najwyższy do kwestii występowania czy też braku oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, w szczególności, gdy potrzeby takiej nie sygnalizuje sam skarżący.

Z powyższych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 § 1, 1¹ i 3 w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 398²¹ k.p.c. w zw. z § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r. poz. 1800 ze zm.).

[P.L.]

[Ł.n]